

ใกล้ธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ข้อ ๑๒๒๕. เนาะ

ถาม : ๑๒๒๕. เรื่อง “ปัญญาหรือเจโต”

กราบเรียนหลวงพ่อกับคุณครูในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สนใจปฏิบัติ ตอนนี่ก็ศึกษา ปฏิบัติมาเรื่อยๆ มาเกือบ ๑๐ ปีแล้ว การปฏิบัติจะอาศัย กาวนาพุทธโรเป็นหลัก ปกติจะนั่งสมาธิครั้งละ ๑ ชั่วโมง วันไหนไม่ค่อยมีธุระจะนั่ง ๒ ชั่วโมงก่อนนอน เคยได้นิมิตเห็นเป็นดาวเดือน เหมือนเรานั่งยานอวกาศด้วยความเร็วสูง ผ่านกลุ่มดวงดาวไปเรื่อยๆ เรื่อยๆ ตอนแรกก็ตกใจกลัวหลุดออกมา หลังๆ พยายามไม่ ตกใจ ก็ดูตามไปเรื่อยๆ มันก็หายไปเหลือแต่ตัวเรากับความคิด แต่มันไม่ลงไปถึงอุปปนา เพราะยังได้ยินเสียงอยู่ ค้างตรงนี้มาหลายปีแล้วครับ อยากได้อุปปนาสักครั้ง อยากเห็นว่า กายเป็นกาย จิตเป็นจิตจริงไหม? จิตมันไม่ตายจริงไหม? เพื่อศรัทธาจะได้มั่นคงยิ่งขึ้น

ช่วงหลังผมนั่งสมาธิไม่เห็นนิมิตแล้ว เหลือแต่ความสงบกับความคิด ถ้าเพ่งดูมัน จะไม่คิด ถ้าผลออกความคิดมันจะแว็บขึ้นมา พยายามดึงภาพกาย ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ขึ้นมาตามที่หลวงพ่อบอกแนะนำ แต่อย่างไรก็ไม่เห็นภาพ ถ้าเห็นก็แว็บๆ เลื่อนๆ แต่ถ้าเป็น เสียงจะได้ยินชัดเจน เลยใช้วิธีไล่ถามตอบเกี่ยวกับกายไปเรื่อยๆ เช่นผมเป็นหอบ หืด ทุกข์เพราะมันมามากก็ไล่ถามเรื่องราวเกี่ยวกับปอด หลอดลมลงไปเรื่อยๆ ตั้งแต่มันเกิด มาจากไหน? โดได้อย่างไร? มันป่วย มันเสื่อมได้อย่างไร? แล้วมันจะตายได้ด้วยเหตุ ะไรได้บ้าง? จนใจมันพอใจและวางการพิจารณาปอดลงไป ทำแบบนี้แล้วใจมันก็จะ สงบ มีแรงทำงานวันพรุ่งนี้

คำถาม

๑. ด้านความสงบ ทำอย่างไรถึงจะได้อัปนาสมาธิครับ หากได้แล้วจะดึงภาพกายขึ้นมาได้ไหม?

๒. หรือผมเป็นปัญญาจริต ต้องใช้วิธีพิจารณาตามตอบแบบนี้ไปเรื่อยๆ ไม่ต้องสนใจอัปนาสมาธิ ไม่ต้องสนใจภาพกาย

๓. เริ่มลองจิตบ้าง บ่อยครั้งจะพบว่าจิตตัวเองมันชอบไปเกาะความเศร้าหมอง รู้ว่ามันไม่ดี แต่ก็ไต่ออกไปไม่ค่อยได้ ต้องให้มันหายใจ หลวงพ่อให้อุบายไล่ความเศร้าหมองออกไปไหมครับ

กราบขอบพระคุณหลวงพ่อก่อน ตอนนี้อยู่ต่างประเทศ ได้อาศัยเว็บไซต์หลวงพ่อเป็นหลักใจในการภาวนา ได้ฟัง ได้รู้ สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยได้ยิน และอุบายธรรมจากหลวงพ่อก่อนมา เชื่อว่ามรรคผลมีจริง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นของจริง และอยากไปให้ถึงครับ.. คนไกลบ้าน (นี่คำถามนะ)

ตอบ : ฉะนั้น คำถามนี้ คำถามว่าเขาปฏิบัติมา ๑๐ ปี ฉะนั้น เวลาทำไปแล้วอยากได้อัปนาสมาธิสักครั้งหนึ่ง อยากรู้ว่ากายกับจิตมันแยกกันจริงไหม? อยากเห็นจิตว่ามันไม่ตายอย่างไร เพื่อความมั่นคงใจ ฉะนั้น นี่ความรู้สึกนึกคิดใจ ความรู้สึกนึกคิด เพราะเราไม่เคยสัมผัส แต่ถ้าโดยทั่วไปนะ โดยทั่วไปคนเรานี้ด้วยศรัทธา ด้วยความเชื่อด้วยศรัทธา ด้วยความเชื่อ ทำสิ่งใดไปแล้วจินตนาการมันเกิด

พอจินตนาการมันเกิด เห็นไหม สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา ถ้าเกิดจินตนาการไป มันก็จะจินตนาการไปเป็นความเว้งว่าง ความว่าง ความต่าง ๆ จินตนาการไป การจินตนาการของคนทั่วไปมันก็จินตนาการไปไหม? การจินตนาการของผู้ที่ปฏิบัติ ผู้ที่ปฏิบัติมันมีเป้าหมายอยู่แล้ว เราอยากหลุดพ้น เราอยากจะมี ความว่าง เราอยากจะทำให้มันได้ผล เราก็จินตนาการของเราไป พอจินตนาการของเราไป สิ่งที่ว่าว่างๆ ว่างๆ มันปล่อยวางๆ มันปล่อยอะไร? มันปล่อยอะไร?

นี่ระดับของการภาวนา คนที่จะปล่อยวางตามความเป็นจริงได้เขาต้องมีสติสัมปชัญญะพอสมควร เขาพูดสิ่งใดเขามีเหตุมีผลของเขา คนที่พูดอยู่ในหลักในเกณฑ์ คนพูดอยู่ในหลักเกณฑ์ไม่ใช่คนพูดพร่ำเพรื่อ คนพูดเพื่อเจ้อ คนพูดไม่มีเหตุมีผล คนอย่างนั้นหรือจะมีความว่างจริง มันไม่จริงหรอก ถ้ามันไม่จริง เห็นไหม ฉะนั้น เราจะ

บอกว่า เขาบอกว่าเขาอยากเข้าอัปนาสมาธิสักครั้งหนึ่ง อยากเห็นว่ากายเป็นกาย จิตเป็นจิตมันแยกกันอย่างไร?

กรณีนี้มันเป็นกรณียืนยันไง เวลาครูบาอาจารย์ของเราที่เป็นครูบาอาจารย์ที่แท้จริง เห็นไหม ท่านบอกว่าเวลาพิจารณากาย สักกายทิฎฐิ เราชำระ เราสมุจเฉตปหาน เราทำลาย สังโยชน์ขาดไปแล้วมันขาดอย่างไร? มันมีเหตุมีผลของมัน สิ่งนี้มีเหตุผล เราละกายได้จริง เราละจิตได้จริง เราละความโลภ ความโกรธได้จริง ได้จริงเพราะเหตุใด? ได้จริงเพราะมันมีเหตุมีผลของมันตามความเป็นจริง

ฉะนั้น พอจินตนาการขึ้นไป นี่เขาบอกว่าเขาก็ละกายได้ ทำได้ เพราะฤทธิชีไพร เขาก็ทำสมาธิของเขาได้ เขาทำสมาบัติของเขาได้ เขาหะเหินเดินฟ้าของเขาได้ แต่เขาอวิชชาเต็มตัว เขาไม่มีความจริงในหัวใจของเขาเลย ทำไมเขาหะเหินเดินฟ้าได้ เขารู้วาระจิตได้ เขากำหนดรู้ด้วย อดีตชาติเขาก็รู้ได้ เขารู้ได้ ฤทธิชีไพรเขาก็รู้ได้ ฉาน โลภก็ทำได้ พอทำได้ขึ้นไปแล้ว พอคนทำขึ้นไปอย่างนั้นปีก็คิดว่า นี่เิงกายเป็นกาย จิตเป็นจิตไป

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริงท่านถึงบอกว่า แม้แต่ละกายได้ ละกายด้วยสมาธิมันก็ได้ คำว่าละกายด้วยสมาธิมันไม่มีปัญญา ถ้าการละกายด้วยสมาธิมันเป็นผลของกำลัง มันเป็นผลของข้อเท็จจริงว่ามันละได้อย่างนั้น เช่นเวลากำหนดพุทโธ พุทโธเป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ ถ้าเข้าอัปนาสมาธิมันละหมด มันปล่อยหมดเป็นสักแต่ว่ารู้ พอสักแต่ว่ารู้มันเข้ามาเลย นี่พุทโธ พุทโธ ขณิกะมันก็รุ่มเย็นเป็นสุข ถ้าอุปจาระลึกเข้าไปนะ อุปจาระมันทรงตัวมันได้ ทรงตัวมันได้แล้วมันออกรู้ได้ ออกรู้ได้เพราะอะไร? เพราะมันเป็นอุปจาระ อุปจาระคือมีวงรอบของจิต

นี่วิปัสสนาเกิดตรงนี้ ตรงนี้คือวิปัสสนาญาณเขาเกิดตรงนี้ นี่เป็นขณิกะแล้วมันยังทำอะไรไม่ได้ก็เข้าอุปจาระ เข้าอุปจาระแล้ว พอจิตมันสงบมากขึ้น มันมีฐานมากขึ้น มีฐานมากขึ้นหมายถึงว่ามันปล่อยวาง ปล่อยวางความรู้สึกนึกคิดได้เป็นบางส่วน แล้วมันกลับมาเป็นอิสระของมัน พอเป็นอิสระของมัน นี่จิตเห็นอาการของจิตที่หลวงปู่ดูลย์บอกว่า จิตเห็นอาการของจิต นี่จิตส่งออกคือความรู้สึกนึกคิดทั้งหมดเป็นสมุทัย ผลของสมุทัยมันคือทุกข์ สมุทัยคือกิเลส สมุทัยคืออวิชชา

สมุทัยนะ กามตัณหา ภวตัณหา นี่คือสมุทัย จิตส่งออกทั้งหมดเป็นสมุทัย ผลของสมุทัยเป็นทุกข์ คุณิจๆ คุณิจจนจิตเห็นอาการของจิต ถ้าเข้าอัปปนาสมาธิ จิตมันสงบเข้ามา มันเห็นอาการ อาการวรอบของจิต จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นจิตเป็นมรรค จิตเห็นจิตเป็นมรรค นี่จิตส่งออกเป็นสมุทัย เป็นทุกข์ จิตเห็นจิตเป็นมรรค แล้วจิตเห็นจิตอย่างไร? จิตเห็นจิตอย่างไร? แต่พอจิตเห็นจิตเป็นมรรค ผลของมรรค ผลของมรรคญาณ ผลของการประพฤติปฏิบัติ ผลของสังขารมรรค ผลของมรรคมันคือนิโรธ ผลของมันคือนิโรธ ฉะนั้น สิ่งที่คุณบาอาจารย์ท่านรู้จริงเห็นจริง ท่านทำของท่านได้จริง แล้วท่านวางหลักการได้จริง

ฉะนั้น สิ่งที่คุณบอกว่าอยากเห็นกายกับจิตจริงๆ ถ้าเห็นกายกับจิตจริงๆ เขาก็บอกว่าเวลาเขาสงบเข้าไปเขาปล่อยวาง ฤทธิชีไพรเขาก็สงบของเขาเหมือนกัน แต่ฤทธิชีไพรเขามีปัญญาไหม? ฤทธิชีไพรเขาไม่มีปัญญาของเขา เขาถึงไม่ใช่อริยสัจ เขาถึงเข้าถึงสัจจะความจริงไม่ได้ เขาไม่ใช่ปัญญา ไม่ใช่พุทธศาสนา เขาเป็นฤทธิชีไพร ฤทธิชีไพรมันก็เหมือนถือศีลถือสาง นี่มันเป็นผลของโลกนี้

ฉะนั้น เวลาที่คุณบาอาจารย์ท่านพูดว่าท่านบอกว่าเวลาเข้าอัปปนาสมาธิ นี่ผลของการละกายโดยสมาธิก็มี ละกายโดยสมาธิคือจิตมันสงบเข้ามา ละกายในขณะที่อยู่ในอัปปนาสมาธิ นั่นละมันละ มันคายออกมามันก็ไม่ละแล้ว เพราะมันไม่มีอะไรไปชำระล้างมันจะละอะไรของมัน แต่ขณะที่มันเข้าไปอยู่ตรงนั้นมันวางได้ กายกับจิตมันวางได้มันถึงเข้าอัปปนาสมาธิ เป็นสักแต่ว่ารู้ สักแต่ว่าคือจิตมันอยู่ในกายแต่มันไม่รับเลย ไม่รับรู้เรื่องกายนี้เลย มันเข้าไปเป็นเอกเทศของมันเลย แต่เอกเทศเฉพาะที่มันเป็นใจ เอกเทศเฉพาะที่มันอยู่ใจ แต่เดี๋ยวพอมันคายตัวออกมานะ คายออกมาก็เป็นอุปจาระใจ คายจากอัปนาขึ้นมาเป็นอุปจาระ คายจากอุปจาระก็เป็นขณิกะ แล้วก็กลับไปเป็นปุถุชนกลับไปเป็นนี่

ฉะนั้น บอกว่า

ถาม : อยากได้อัปปนาสักครั้งหนึ่ง อยากเห็นว่ากายเป็นกาย จิตเป็นจิต

ตอบ : เราจะบอกว่าถ้าคนไม่มีสติปัญญาเข้าไปแล้วนะมันก็ไม่รู้ว่ากายกับจิตมันแยกอย่างไร เพราะนี่เราเป็นคนรู้คนเห็น เราเป็นคนสงสัย พอเราเข้าไปอยู่นะ เราอยู่ในที่แจ้งเราก็สงสัย เราไปอยู่ในที่ลับเราก็สงสัย

ฉะนั้น จิตเวลามันเข้าไปเป็นอุปปนา มันก็ไม่รู้หรือว่ามันปล่อยมาอย่างไร แล้วขณะที่เป็น เพราะเป็นนะสักแต่ว่า สักแต่ว่าคือมันไม่ใช่สมองอย่างนี้ไง มันไม่ใช่การวิตกวิจารณ์เพื่อแยกแยะว่าอะไร ใจเข้าไปใหม่ๆ มันก็ยังงะๆ งะๆ งะๆ งะๆ จนกว่าคนจะชำนาญ แต่แต่ถ้าคนชำนาญหรือคนอ้างว่าเวลามันปล่อยกายๆ

นี่ในปัจจุบันนี้เวลาพระเจ้าบอกว่ามันว่างๆ มันปล่อยหมด เราจะบอกว่าพวกนี้ไม่ค่อยเข้าอุปปนาสมาธิ หลวงตาเวลาท่านมาโพธารามท่านจะพูดบ่อย ถ้าใครไม่เคยเข้าอุปปนาสมาธิจะไม่รู้จักอุปปนาสมาธิ ถ้าไม่รู้จักอุปปนาสมาธิจะพูดเรื่องอุปปนาสมาธิในทางที่ผิด เพราะตัวเองไม่เคยรู้เคยเห็น แต่ถ้าคนเคยรู้เคยเห็น พอเข้าไปแล้วมันจะรู้ว่ามันว่า อุปปนาสมาธิสถานะ สถานภาพของมันเป็นอย่างใด

นี่เวลาครูบาอาจารย์สมัยยุคของหลวงปู่มั่น คนที่เข้าตรงนี้ได้เยอะมาก เขาเรียกว่ารวมใหญ่ เวลารวมใหญ่ เห็นไหม เวลาพิจารณาไป กายเป็นโพธิ จิตเป็นกระจกใสมันก็รวมของมัน รวมของมันแล้วมันสำรอก มันคายกิเลส กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง แต่เวลาเข้าอุปปนาสมาธิ เวลาเข้าไปแล้วมันรวมเหมือนกัน แต่รวมโดยสมาธิ นี่รวมโดยสมาธิจะพูดอย่างนี้ไว้ให้เป็นหลัก หมายความว่า

ถาม : อยากเข้าอุปปนาสมาธิสักครั้งหนึ่ง อยากเห็นกายเป็นกาย จิตเป็นจิต นี่จริงไหม? จิตมันไม่ตายจริงไหม? เพื่อศรัทธาจะได้มันคงขึ้น

ตอบ : นี่เรามีการศึกษา เรามีการค้นคว้า แล้วเราประพฤติปฏิบัติ เราถึงมีหลักเกณฑ์ มีความคิดอย่างนี้ อยากจะประสบเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตสิทธินิโกล การปฏิบัติมันเป็นปัจเจกตั้ง คือจิตมันเป็นไม่ใช่รู้ จิตรู้จิตมันเป็นกิเลส จิตมันเป็นอวิชชา จิตมันเป็นพลังงานไม่มีกิเลส มันเป็นพลังงาน แต่มันมีอวิชชาครอบงำมันอยู่

ฉะนั้น ถ้าจิตมันเป็นกิเลสจริงๆ ทั้งหมด เห็นไหม เวลาสำรอก เวลาคาย เพราะอวิชชามันนอนเนื่องมากับจิต ฉะนั้น เวลาจิตมันมีกิเลส มันมีกิเลสของมันใช่ไหม? เวลา

มันรวมลงมันก็รวมลงธรรมชาติของมัน แต่ถ้าเป็นเวลามันรวมใหญ่ มันใช้ปัญญา มันคลี่คลายของมัน มันชำระล้างของมัน มันปล่อยวางของมัน มันคนละอันกันใจ

เวลารวม นี่รวมใหญ่รวมโดยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก รวมโดยปัญญาที่ได้ แต่ถ้าจิตเป็นโพธิ กายเป็นกระจกใส เวลามันใช้ปัญญามรรคญาณมันเกิด จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นจิตเป็นมรรค พอสิ่งที่จิตเห็นจิตเป็นมรรค พิจารณาเข้าไปแล้ว เวลามันขาด สมุจเฉทปหานเวลามันขาดออกไป มันขาดออกไป มันเห็นการขาดออกไป แล้วขาดอย่างไร? นี่ถ้าขาดไม่ได้

ฉะนั้น กรณีนี้ ครูบาอาจารย์ท่านพูดของท่าน แล้วถ้าลูกศิษย์ลูกหาที่วุฒิภาวะมันถึงกัน ฟังแล้วมันเข้าใจ แต่ถ้าเราอ่อนด้อยด้วยบารมี เราฟังแล้วเราไม่เข้าใจ พอไม่เข้าใจอยากพิสูจน์ ทีนี้คำว่าพิสูจน์ เราพูดให้เป็นหลักยืนยันไว้ว่าถ้าเข้าอุปนาสมาธิมันสักแต่ว่าเลย สักแต่ว่าแล้วมหัศจรรย์มาก แต่มหัศจรรย์ในตอนนั้นนะ เวลาออกมาแล้วไม่มีสิ่งใดที่ชำระล้างกิเลสเลย

ฉะนั้น เวลาใครมาถามปัญหาว่าทำไมไม่เห็นกายๆ การที่เข้าอุปปาระมันไม่เห็นกาย มันไม่เห็นกาย พอเข้าอุปปาระ เข้าสมาธิแล้วมันไม่เห็นกาย คือเราวิปัสสนาไม่ได้ เราทำสติปัฏฐาน ๔ ทำจริงไปไม่ได้ เราได้แต่จินตนาการกันมา สติปัฏฐาน ๔ ปЛОมคือความรู้สึกนึกคิด คือการสร้างภาพ สติปัฏฐาน ๔ ปЛОมใจ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตเห็นธรรม เห็นโดยการนึกภาพ เห็นโดยสร้างขึ้นมา อย่างนี้มันเป็นปЛОมๆ

แต่ว่าความเป็นปЛОมๆ เวลาเราปฏิบัติขึ้นมาแล้ว ถ้าจิตมันสงบแล้วไม่ได้มันก็อาศัยความรำพึงเหมือนกัน มันอาศัยการจุดเชื้อในการอาศัยเป็นประเด็นให้จิตมันได้ก้าวเดินขึ้นมา ถ้าจิตก้าวเดินขึ้นมา ฉะนั้น ถ้าจิตมันสงบเข้ามาแล้วมันเห็นไม่ได้ มันเห็นไม่ได้ มันรู้ไม่ได้ มันไม่มีขึ้นมา เราถึงว่าอย่างนั้นก็ทำให้มันสงบมากๆ เข้าไป เข้าไปสู่อุปนาสมาธิ คือหมายความว่าเราเข้าไปสู่ฐานของเรา เข้าไปสู่ข้อมูลของเรา ค้นคว้าก่อนใจ

เหมือนคน นี่เราจะชำนาญการใด? เราจะทำงานสิ่งใด? ถ้าเรามีความชำนาญการสิ่งใด เราทำอย่างนั้นเรามีความถนัด เห็นไหม แต่ถ้าเรายังหาความชำนาญของเราไม่ได้ เราหาความคล่องตัวของเราไม่ได้ เราก็เข้าไปสู่อุปนาสมาธิ เข้าไปสู่นิสัยแท้ ไปดูกันบ้าง

ของใจ ไปดูว่าเราควรทำอย่างไร? ควรทำอย่างไร? เราถึงบอกว่าถ้ามันทำอะไรไม่ได้เลย ถ้าจะพิสูจน์กันก็พุทโธ พุทโธ พุทโธชัดๆ จนกว่ามันจะเข้าถึงอัปนาสมาธิ แล้วถ้ามันรู้ มันเห็นของมัน มันจะเห็นสติปัญญาของตัวเอง แล้วถ้ามันไม่ได้ ไม่ได้เราก็จะหาช่องทางใหม่

ฉะนั้น เวลาที่ว่า

ถาม : อัปนาสมาธิต้องเข้าจริงหรือ?

ตอบ : ทำได้น้อยมากนะ หลวงตาท่านบอกว่าท่านปฏิบัติ ท่านเรียนอยู่ แล้วท่านปฏิบัติด้วย ๗ ปี ๗ ปีรวมได้ ๓ ครั้ง ๗ ปีรวมได้ ๓ ครั้ง นี่หลวงตานะ คนที่มีบารมีขนาดนี้ไง แล้วอย่างพวกเรา เราจะบอกว่าเราไม่เชื่อนะว่าพระหลายๆ องค์ทำได้แบบนี้ เราไม่เชื่อ เรื่องฉาน เรื่องสมาบัติเห็นจี้ไม้กันไปเรื่อย รูปฉาน อรูปฉานเป็นอย่างไร? จี้ไม้กันไปเรื่อย แต่ถ้าเป็นจริงนะ เป็นจริงมันเป็นอีกอย่างหนึ่ง

นี่เราจะพูดถึงว่าอยากได้อัปนาสมาธิสักหนหนึ่ง แล้วจะบอกว่านี้เวลาถ้าพิจารณาไปแล้ว พออยากได้ อยากพิจารณากาย ที่ว่าเห็นกาย พิจารณากายเห็นภาพต่างๆ แวบๆ แวบๆ แวบๆ การพิจารณากาย สิ่งที่พิจารณากายมันเป็นการฝังใจ นี่ครูบาอาจารย์ท่านสอนนะ ส่วนใหญ่กรรมฐาน ๔๐ ห้อง การทำความสงบของใจ ๔๐ วิธีการ แต่เวลาสอนก็สอน เวลาสอน เห็นใหม่ ก็พุทโธ พุทโธ เขาบอกทำไมต้องพุทโธ ต้องพุทโธอย่างเดียวเลยหรือ? การทำความสงบของใจ ๔๐ วิธีการ ทำอย่างไรก็ได้ให้จิตมันสงบเข้ามา ถ้าจิตสงบเข้ามาอันนั้นคือผล

ฉะนั้น นี่เรากำหนดเหมือนกัน เห็นใหม่ ที่เรากำหนดของเรา พุทโธของเรา ถ้ามันไม่ลงอัปนาสมาธิ แล้วมันทำไม่ได้ แต่เราใช้ปัญญา ใช้ถามตอบปัญญา ปัญญาอบรมสมาธิคือใช้ปัญญา โดยธรรมชาตินะ ถ้าพุทโธส่วนใหญ่ที่เป็นศรัทธาจริต ศรัทธาคือความเชื่อมั่น พุทโธ พุทโธ เห็นคุณเห็นการกระทำ พอใจทำ แต่ถ้าเป็นปัญญา เป็นพวกพุทธิ พวกปัญญา นี่พุทโธมันจืด พุทโธมันเคียด พุทโธแบบมันแคบเกินไป เรามีปัญญามากเราต้องใช้การตริค เราต้องใช้ปัญญาของเรา ใช้ปัญญาก็ใช้ปัญญาไปเลย แล้วมีสติตามไป ตามความคิดนี้ไป อันนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ

ปัญญาอบรมสมาธิหมายความว่าธรรมดาเราคิดของเรา เราก็ว่าเราคิด เรารู้ เราเห็น เรามีความพอใจของเรา เรามีอารมณ์ความรู้สึกของเรา แต่ถ้ามีสติตามไป เอ็งคิดอะไร? เอ็งเห็นอะไร? เอ็งรู้อะไร? นี่มันตามไปเรื่อย พอตามไปถึงที่สุดแล้วความคิดมันเป็นสมบัติบ้า คิดไม่มีวันที่สิ้นสุด สติมันทันนะ สติมันตามความคิดมานะ คิดนี้แล้วได้อะไร? คิดนี้แล้วได้อะไรไปเรื่อย คิดนี้แล้วได้อะไร? คิดจบแล้วเป็นอย่างไร? สุกท้ายแล้วอืม ก็หลงคิด พอหลงคิดมันก็เอ๊ะเอ๊ะ เอ๊ะเอ๋นั่นคือสมาธินะ นี่ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าปัญญาไล่ไป สติไล่ไป ปัญญาอบรมสมาธิไล่ไปเลย ไล่ไปเลย นี่มันจะหยุด

โดยธรรมชาติความคิดเกิดดับ แต่เพราะเรามีอารมณ์ร่วมกับความคิด ความคิดเป็นเรา เราเป็นความคิด เรากับความคิดเป็นอันเดียวกันมันถึงไหลไปตลอดไม่มีวันดับ เพราะเราพอใจ เราคิดแล้วเรามีอารมณ์ไง อารมณ์มันก็ส่งเสริมไปไม่มีวันดับ แต่ถ้ามีสติตามความคิดไป ตามความคิดไป เพราะความคิดมันพิจารณาไง คิดทำไม? คิดมาก็รู้ย ก็พ้นหนแล้ว คิดโศกเศร้ามาก็ครั้งแล้ว มันตามความคิดไปมันก็เอ๊ะ เอ๊ะ เอ๊ะนั่นแหละคือสมาธิ มันหยุดชั่วคราวแต่มันเร็วมาก ความคิดเร็วกว่าแสง คิดไปรอบโลกสิ นั่งอยู่ที่นี่คิดไป ๕ รอบ เว็บบๆ มาแล้ว แล้วถ้ามันตามไปๆ มันทัน

นี่คือปัญญาอบรมสมาธิ เพราะมีสมาธิอันนี้มันถึงเห็นกายแว็บๆ แวบๆ ใจ ที่เห็นภาพแว็บๆ เห็นภาพมา ถ้าจิตเรานะมันไม่มีหลักมีเกณฑ์ไม่เห็นหรือก โดยสามัญสำนึก ถ้าเราเห็นนะ ถ้าเห็นโดยปัจจุบันนี้เขาจับส่งโรงพยาบาลแล้ว คนบ้าๆ คนบ้ามันจินตนาการ ถ้าเห็นโดยสามัญสำนึกก็บุญศรีธัญญา ศรีธัญญาเต็มเลยโรงพยาบาลนั้นนะเต็มเลยมันเห็นภาพ เห็นภาพแบบนั้นเพราะเห็นภาพโดยไม่มีสามัญสำนึก การขาดสติเห็นอย่างนั้นเป็นลบ แต่เพราะเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ

เพราะเขาถามว่า ธรรมดาเขาใช้ถามตอบไล่ไปเรื่อยๆ ไล่ไปเรื่อยๆ พอไล่ไปเรื่อยๆ จิตมันสงบ จิตมันมีหลักมีเกณฑ์เราถึงเห็น เราถึงรู้ว่าเห็นแว็บๆ แวบๆ ถ้าคนที่ไม่มีสติ เห็นแว็บๆ ก็ไม่รู้ว่าเป็นแว็บๆ ทั้งๆ ที่ก็รู้ก็เห็นอยู่นั่นนะ เราจะบอกว่าที่ใช้ปัญญาอบรมสมาธิมานี้ถูกแล้ว แล้วสิ่งที่เห็นก็คือเห็น สิ่งที่ไม่เห็น นี่จิตเห็นอาการของจิตนั่นคือมรรคจิตส่งออกเป็นสมุทัย ผลของมันเป็นทุกข์ แต่เพราะเรามีสติ เราตามปัญญาของเราไป

ปัญญาที่มีสติ นั่น แต่เดิมปัญญาที่มันออกไปโดยสัญชาตญาณนั้นมันก็กระซากหัวใจไปกับมัน แต่เพราะเราเป็นชาวพุทธ เราเป็นลูกศิษย์กรรมฐาน เรามีครูบาอาจารย์

ของเรา เราถึงตั้งสติตามปัญญาของเราไป เพราะปัญญาที่คิดนี้มันเกิดจากจิต เพราะจิตนี้มันมีวิชา สัญชาตญาณของมันก็ทำงานไปตามธรรมชาติของมัน แล้วทุกคนก็ปล่อยมันไปโดยธรรมชาติ ปล่อยมันเร่ร่อนกันมาตั้งแต่เกิดจนปานนี้ แล้วเรามีสติปัญญา เราอยากจะฟื้นฟูใจของเรา เรามีสติตามความรู้สึกนึกคิดของเราไป

เพราะมีสติตามความคิดไปมันถึงเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันถึงเป็นการปฏิบัติ มันถึงเป็นการรื้อค้นในใจของตัว พอรู้ค้นในใจของตัว ใจที่มันประพฤติปฏิบัติ ใจที่มีการควบคุมมันก็มีพลังงานของมัน พอมีพลังงานของมัน เราก็รู้มาเห็นอย่างนี้ แวบๆ แวบๆ อย่างนี้ไง ที่นี้รู้เห็นแวบๆ จับมัน เราเห็นกายโดยที่จับกายเป็นภาพกายขึ้นมาเป็นเจโตวิมุตติ คือพุทโธ พุทโธ จนจิตสงบแล้ว เห็นกายขึ้นมาเป็นภาพ เป็นอวัยวะต่างๆ อันนั้นเป็นเจโต เจโตเพราะจะเห็นภาพ

อุคคหนิมิต อุคคหนิมิตแล้วทำวิภาสะคือการขยายส่วน แยกส่วน นั่นจะเป็นไตรลักษณ์ การขยายส่วน แยกส่วนนั้นมันจะเป็นไตรลักษณ์ เห็นไหม ไตรลักษณ์ที่เราต้องการทำกันอยู่นั้น อันนั้นจะเป็นเจโตวิมุตติ แต่ถ้าปัญญาของเรามันจับ นี่มันจับภาพได้ จับสิ่งใดได้ กายเป็นอย่างนี้หรือ? กายนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร? เราไล่ของเราไป พอไล่ของเราไป จิตหรือความรู้สึกนึกคิดมันเกิดมาจากไหน? มันเกิดมาจากจิต ถ้าไล่ไปแล้ว มันจะไปจบลงที่ไหนล่ะ? มันก็ไปจบตรงที่มันเกิดไง

สิ่งที่มันเกิดขึ้นมา ถิ่นเกิดมันอยู่ที่ไหน? ถ้าสติปัญญาไล่ตามมันไป มันจะเข้าไปสู่ถิ่นเกิดมัน มันก็เข้าไปสู่จิตนั่นล่ะ แล้วจิตมันมีอะไร? จิตมันก็มีวิชาไง แล้วถ้าปัญญา มันเข้าไปพอกับในวิชานั้นมันจะเกิดประโยชน์ขึ้นมา นี่พูดถึงว่า เพราะเราพูดมานี้ เราพูดมาโดยหลักทั้งหมด เพื่อให้เห็นว่า “อยากได้อัปนาสมาธิสักครั้งหนึ่ง อยากเห็นว่ากายเป็นกาย จิตเป็นจิต จริงไหมที่จิตไม่เคยตาย” นี่คือเป้าหมายไง

ฉะนั้น เราพูดมาให้เห็นว่า ถ้าทำได้ก็สาธุ ถ้าทำไม่ได้เราตั้งธงไว้แบบนี้ แล้วเราพยายามทำของเราตลอดไปอย่างนี้มันจะเป็นภาระของเรา ถ้าจิตสงบแล้วให้ฝึกหัดใช้ปัญญาไป ใช้ปัญญาของเราเพื่อประโยชน์กับเรา ถ้าเป็นจริงแล้ว นี่เราพูดมาตั้งแต่ต้น บอกว่าคนที่ไม่เคยทำเข้าไปอัปนาสมาธิก็ยังไม่รู้ว่าอันนี้มันคืออะไร เพราะว่าเข้าไปแล้วมันสักแต่ มันละเอียดมากนะ มันละเอียดมาก แล้วละเอียดอย่างไร? ละเอียดกว่าเป็ง

ใหม่? ละเอียดกว่าแป้งฝุ่นหรือเปล่า? ละเอียดอย่างไร? ไม่เป็นมันก็ไม่เป็น พูควันยังค้ำ
มันก็ไม่เป็นหรือ

ฉะนั้น ย้อนมาที่คำถาม

ถาม : ๑.ด้านความสงบ ทำอย่างไรถึงจะได้อัปปนาสมาธิครับ หากได้แล้วจะ
ดึงภาพกายขึ้นมาได้ไหม?

ตอบ : พอเข้าอัปปนาสมาธิ เราพุทโธ พุทโธ ขณิกะเรารู้มีความสุขสงบนี้ขณิกะ
พออุปจาระนี้ลึกกว่ามากเลย พอลึกแล้วมันเห็นเงา พอลึกแล้ว อย่างเช่นเวลาคนนั่ง
สมาธิไป เห็นใหม่ จะเห็นแสงสว่าง เห็นต่างๆ เห็นแสงๆ นั้นนะ แสงมันก็คือแสง ถ้า
แสงมันสำคัญ ดวงอาทิตย์มันสำคัญกว่าเราอีก ดวงอาทิตย์ขึ้นมาี่แสงสว่างหมดเลย
ทำไมไม่ตื่นตื่นล่ะ? แหม พอจิตมันรวมเห็นแสงน้อย อยู่ เห็นแสงๆ

เห็นแสงก็เห็นแสงแล้วเป็นไรล่ะ? เห็นแสงมันกินได้ไหม? เห็นแสงก็กินไม่ได้
เห็นอะไรก็กินไม่ได้ทั้งนั้นแหละ แต่กิเลสมันหลอก ถ้าจิตมันขณิกะ มันอุปจาระมันจะรู้
จะเห็นของมัน แล้วพุทโธต่อไป พุทโธต่อไป พุทโธ พุทโธต่อไป พอมันจะเข้าอัปปนา
นะพุทโธมันจะเริ่มพุทโธไม่ได้ พุทโธมันจะละเอียดจนพุทโธไม่ได้เลย พอพุทโธไม่ได้
มันจะเกิด กิเลสมันจะเกิดกวนขึ้นมาแล้ว กิเลสบอกว่าถ้าพุทโธไม่ได้นะ เดี่ยวตายนะ
เดี๋ยวหายไป เดี่ยวพ่อแม่ตามหาไม่เจอนะ เดี่ยวตายไปสมบัติยังไม่ได้แบ่งนะ มันคิดไป
นุ่นเลย

การจะเข้าอัปปนาสมาธิมันเหมือนสละตายกันหนหนึ่ง มันสละตายไปเลย แล้ว
พ้นจากตายไปเลย นี่ถึงว่าทำอะไรถึงจะเข้าอัปปนาสมาธิ มันอยู่ที่วาสนานะ ถ้าวาสนา
ของคนชำนาญมันจะชำนาญมาก มีชำนาญนะ พอเข้าแล้วมีความชำนาญ นี่เป็นเครื่องอยู่
เลย เวลาที่มีผลกระทบหลบเข้าอัปปนา นอนเฉย คนที่ไม่เป็นก็ทำได้ยากมาก คนที่เป็นแล้ว
อัปปนาสมาธิมันก็คือสมาธิใจ

สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ สมาธิฆ่ากิเลสไม่ได้ ไม่ได้ แต่สมาธินี้ ถ้าไม่มีสมาธิมรรคไม่
เกิด ปัญญาที่เขาใช้กันอยู่ในโลกนี้เป็น โลภียปัญญาที่ฆ่ากิเลสไม่ได้ ไม่ได้ ปัญญาที่จะฆ่า
กิเลสได้ต้องมีสัมมาสมาธิเป็นฐาน ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิเป็นฐาน เป็นโลภียปัญญา ปัญญา

ของอวิชา แม้จะท่องเที่ยวธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นอวิชา แต่ถ้ามีสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน แล้วปัญญาเกิดขึ้นบนสัมมาสมาธิจะเป็นมรรค

ฉะนั้น ถ้าสติปัญญา ๔ โดยความรู้สึกลึกซึ้งนั้นเป็นสติปัญญา ๔ ปฐม สติปัญญา ๔ เกิดบนสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน อันนี้จะเป็นสติปัญญา ๔ จริง ถ้าสติปัญญา ๔ จริง จริงที่ไหน? จริงที่ใจดวงนั้นรู้ ดวงนั้นเห็น ถ้าใจดวงนั้นรู้ ดวงนั้นเห็น ใครจะหลอกใจดวงนั้น เราไปศึกษากัน ครูบาอาจารย์ชี้นำๆ อยู่ ให้ครูบาอาจารย์ชี้ ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นครูบาอาจารย์แท้จริงจะชี้ไปสู่ทางที่ถูก เราก็ยังเข้าใจผิด ครูบาอาจารย์ชี้ไปถูกเราก็เข้าใจผิด เราก็ตีความผิด เราก็จะไปทางผิดๆ ของเราอยู่วันยังค่ำ

เราไม่ฟังครูบาอาจารย์ของเราหรอก เพราะเรากลัวครูบาอาจารย์เราจะพาไปหลง แต่ทิวี่มานะเราจริง จริงโดยทิวี่ แม้แต่ครูบาอาจารย์จริงชี้ให้เราเดินเรายังเข้าใจผิด แล้วถ้าไปเจอครูบาอาจารย์ที่ไม่เป็นจริง เขาก็ไม่จริงอยู่แล้ว เขาก็ไม่รู้อยู่แล้ว เขาจะชี้ไปไหนล่ะ? ชี้ไปโดยสัญชาตญาณ โดยตรรกะไง ชี้ไปโดยตรรกะ แล้วพอเขาชี้ไปในตรรกะ แล้วเราตรรกะนี้เราตรรกะ เราคาดหมายได้ตามใจ เราก็ซาบซึ้ง ซาบซึ้ง ครูบาอาจารย์นี้สุดยอด สุดยอด ทั้งๆ ที่ครูบาอาจารย์อันนั้นมันบ้า แต่พวกเราตรรกะเราได้นะ สุดยอด สุดยอด

นี่พูดถึงถ้าเรามีสัมมาสมาธิ ถ้ามีสมาธิจริง เห็นไหม นี้จะเข้าอัปนาสมาธิทำอย่างไร? มันก็โดยพื้นฐานกำหนดพุทโธ พุทโธชัดๆ ไว้ เกาะไว้แน่นๆ เลย พุทโธไปเรื่อยๆ พุทโธมีแต่ส่งเสริมเรา ไม่ทำลายเราหรอก แต่เพราะกิเลสเราไม่ได้เองเราถึงเกาะพุทโธไว้ไม่ได้ นี่ถ้าพุทโธหรือปัญญาอบรมสมาธิ ใ้ไป เกาะเข้าไปเลย ผลที่ถึงที่สุดเป้าหมาย จุดหมายปลายทางของการทำสมาธิคืออัปนา

นี่คือสุดทางของสมาธิ ขณิกสมาธิ อุภาจรสมาธิ อัปนาสมาธิ สุดทางของมันคืออัปนาสมาธิ แล้วถ้าสุดทางของมันคืออัปนาสมาธิ คือเราคำเนินการสมาธิถึงสุดทางแล้วเราก็มาตรวจสอบว่าเราจะทำอย่างไรไง ก็บอกว่าเราวิปัสสนาไม่ได้ไง เราเห็นกายก็ไม่ได้ เห็นอะไรก็ไม่ได้ เรากวนากันไม่เป็นไง

นี่ถ้าพูดถึงจะพิสูจน์กัน ไม่ต้องพิสูจน์ สิ่งที่พิสูจน์นี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้หมดแล้ว เราทำความเข้าใจ

ถาม : เข้าอัปนาสมาธิจะทำอย่างไร?

ตอบ : ก็กำหนดพุทโธไปเรื่อยๆ มีสติตามไปเรื่อยๆ สติตามไปเรื่อยๆ

ถาม : หากได้แล้วจะถึงภพกายขึ้นมาได้ไหม?

ตอบ : ไม่ได้ อัปนาสมาธิสักแต่ว่ารู้ เหมือนกับใคร่ เครื่องปั่นไฟ ไม่มีฉนวนต่อไฟออกมาใช้ออกมาไม่ได้ ไม่ได้หรอก นี่ใครที่มันหมนอยู่ ถ้าเราไม่มีต่อสายไฟออกมาไม่มี ไม่มี อัปนาสมาธิสักแต่ว่ารู้ออกมาไม่ได้ ถึงกายไม่ได้ ทำอะไรไม่ได้หมดไม่ได้ แต่ออกจากอัปนาสมาธิแล้ว ออกจากอัปนาสมาธิ ออกมาแล้วเป็นอุปจาระมันมีฉนวนต่อ อุปจาระคือรอบจิต จิตมันออกได้ มันรับรู้ได้ นี่วิปัสสนาเกิดตรงนี้ นี่จะถึงกายถึงตรงนี้ ถึงกายออกมาที่อุปจาระ แล้วในกรอบของมัน มันจะสืบทอดกันเห็นกาย จิตเห็นอาการของจิต มรรคเกิดตรงนี้ มรรคเกิดตรงนี้ จิตเห็นจิตเป็นมรรค จิตเห็นจิตเป็นมรรค มรรคเกิดตรงนี้ ถ้ามรรคเกิดตรงนี้พิจารณาตรงนี้

ฉะนั้น อัปนาสมาธิจะถึงมาเห็นกายได้ไหม? ไม่ได้ ไม่มี ไม่มีหรอก เข้าไปพักแล้วกายตัวออกมา ฉะนั้น เข้าไปดู เข้าไปค้นคว้าสิ่งที่กั้นลึกในใจเราเลยว่ามันเป็นแบบใด นี่ข้อที่ ๑.

ถาม : ๒. หรือผมเป็นปัญญาจริต ต้องใช้วิธีพิจารณาตามตอบแบบนี้ไปเรื่อยๆ ไม่ต้องสนใจอัปนาสมาธิ ไม่ต้องสนใจภพกายใช่ไหม?

ตอบ : ใช่ ในเมื่อเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ คือถามต่อไป มีสติตามไป ตามไป แล้วมันเกิดผล เกิดผลที่ว่าแม้แต่เราเจ็บไข้ได้ป่วย เรายังวางได้ นี่สมาธิ ธรรมโอสถ เวลาจะรักษาใช้รักษาได้แบบนี้ เวลาเข้าไปสมาธิ เวลาเราใช้ปัญญาพิจารณาอาการเจ็บไข้ได้ป่วยของเรา เจ็บไข้ได้ป่วยหายเลย นี่ธรรมโอสถแต่ไม่ใช่มรรค

ถ้ามรรคนะมันพิจารณาเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม พิจารณาไปอีกอย่างหนึ่ง อันนั้นเป็นธรรมาวุช มันชำระล้าง มันชำระกายกิเลสเลย แต่ถ้าพิจารณาเจ็บไข้ได้ป่วย มันพิจารณาอาการเจ็บไข้ได้ป่วย การเจ็บไข้ได้ป่วยมันมาจากกรรม ถ้ามาจากกรรม นี่กรรมของใคร? โรคประจำตัวของใคร? หลวงปู่มั่นก็มีโรคประจำตัว หลวงปู่ฝั้นก็มีโรคประจำตัว นี่ครูบาอาจารย์ ดูพระสารีบุตรก็มีโรคประจำตัว พระสารีบุตรมีโรค

ถ่ายท้องเป็นโรคประจำตัว โรคประจำตัวของคนก็มีทุกคน แล้วใครจะใช้ธรรมโอสถเข้ามารักษา

ถ้าใครใช้ธรรมโอสถรักษา นี่พระสารีบุตรขณะเวลาเป็นโรคถ่ายท้อง พระโมคคัลลานะไปถามพระสารีบุตรเลย ว่า “พระสารีบุตรเวลาเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมารักษาอย่างไร?”

พระสารีบุตรว่า “ถ้าเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา เข้าขึ้นมาต้องมียา ถ้ามียากู้ขึ้นมาโรคกระเพาะมันจะเบาลง”

พระโมคคัลลานะคลใจเทวดา เทวดาก็ออกมาเป็นเทพบุตร แล้วเทพบุตรก็เอาข้าวยา ไปถวายพระสารีบุตร พระสารีบุตรเห็นเทพบุตรเข้ามาถวายข้าวยา รับไว้แล้วก็วางไม่ฉัน ไม่ฉัน พอไม่ฉัน พระโมคคัลลานะมาดูแลพระสารีบุตร ถามว่า

“เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย สิ่งที่จะบรรเทาความป่วยนี่คืออะไร? ถ้าปกติมีข้าวยามันจะทำให้อาการป่วยดีขึ้น”

ฉะนั้น พระโมคคัลลานะก็อยากจะอุปัฏฐากก็คลใจเทวดา เทวดาไปคลใจโยมแล้วเอามาให้ พระสารีบุตรไม่ฉัน

ถามพระสารีบุตรว่า “ทำไมพระสารีบุตรไม่ฉัน?”

“เพราะมันทุจริต มันไม่สุจริต มันไม่มาจากเจตนาโดยปกติของเขา ไปคลใจเขา”

นี่ความสะอาดบริสุทธิ์ของพระอรหันต์ นี่สิ่งที่เป็นเวรเป็นกรรม สิ่งที่เป็นเวรเป็นกรรมอย่างหนึ่ง สิ่งทีพิจารณาโดยธรรมโอสถ การรักษาความเจ็บไข้ได้ป่วยนี้ อย่างหนึ่ง

ฉะนั้น เวลาเราพิจารณาไป ใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้าไป นี่เจ็บไข้ได้ป่วยวางได้ๆ ถึงที่สุดวางได้ วางได้เฉพาะตรงนั้น วางได้เฉพาะที่มันวางได้ แต่ถ้าคนมีโรคประจำตัว โรคประจำตัวอาจจะหายขาดเลย นี่เป็นไปได้ แต่ถ้าจิตใจพวกเรานักปฏิบัติ เราอยากจะใช้ธรรมโอสถ เพราะเราไม่ออกไปหาหมอ เราไม่ออกไปเสียเวลา เราจะใช้ธรรมโอสถ เอ็งไปหาหมอซะ เพราะว่าจิตใจเอ็งไม่เข้มแข็งนะ เอ็งยังทำไปๆ ร่างกายเอ็งยิ่งเสื่อมไปเรื่อยๆ แหละ ถ้าจิตใจเอ็งเข้มแข็งนี่มันทำได้

คนจะทำอย่างนี้ได้ต้องมีจุกยื่น ต้องมีสมาธิ ต้องมีความเข้มแข็ง แต่ถ้าบอกว่าเห็นครูบาอาจารย์ทำได้เราก็ทำได้ เอ็งทำไปเถอะ แล้วเดี๋ยวเอ็งจะรื้อจนเป็นโรคเรื้อรังเลย พอเรื้อรังก็ไปหาหมอบอกว่าทำไมเอ็งเพิ่งมาล่ะ? บอกว่าธรรมโอสธๆ อยู่นี่ไง การปฏิบัติเรามันต้องมีหนักมีเบา การปฏิบัติของเราไม่ใช่ว่าใครจะทำอย่างนั้น ไอ้นั่นมันถือปี่ ไอ้ไปดูงานมาแล้วจะทำงานได้ ไม่ใช่หรือก คุณนักศึกษาที่มาที่พาไปดูงานกัน แล้วกลับมาใครทำได้บ้างล่ะ? ได้กี่คน?

นี่ก็เหมือนกัน อานาจาสนาของคนไม่เหมือนกัน ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเราเป็นปัญญาจริตไซ้ไหม? เราจะบอกอย่างนี้นะ เราจะบอกว่าที่โยมปฏิบัติมา ไซ้อย่างนี้มา หนึ่งโยมเป็นชาวพุทธโดยเนื้อแท้ โดยเนื้อแท้คือโยมเป็นชาวพุทธแล้วโยมปฏิบัติธรรม ปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นสันติภูมิกอ เป็นปัจจัยตั้งในใจของโยม นี่ถ้าเป็นปัจจัยตั้งในใจของโยม เราทำใจของเราให้เป็นพระ ถ้าทำใจของเราเป็นพระ ถ้าเป็นพระขึ้นมามันจะประเสริฐแค่ไหน? อย่างนี้ชาวพุทธโดยเนื้อแท้

ฉะนั้น พอเราปฏิบัติของเราขึ้นมา ปฏิบัติขึ้นมา เราปฏิบัติแล้วไซ้ไหม เรามีจุกยื่นแล้ว คนที่ปฏิบัติธรรมมันจะไม่เหลวไหลไปกับโลก เพราะ เพราะโลกที่เหลวไหลไปมันเป็นเรื่องโลกๆ คนปฏิบัติธรรมจะเป็นอย่างนั้นไม่ได้ เพราะเรารู้ว่านั่นไฟ คนที่รู้ว่าไฟจะลुยไฟไหม? คนที่รู้ว่าไฟเขาไม่ไปลुยไฟหรือก ถ้าเราปฏิบัติธรรม เรามีจุกยื่นของเรา เรารู้ว่านั่นไฟ นั่นนะเชื้อโรคทั้งนั้น เชื้อโรคมันเป็นไซ้ทั้งนั้นที่เราจะเอาเข้าสู่ร่างกายเรา ใครจะเอาเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายเรา ไม่มีใครทำหรือก แต่คนที่เขาทำเพราะ

๑. เขาไม่รู้ เขาไม่รู้ว่ำนั่นเป็นเชื้อโรค เขาคิดว่าเป็นประโยชน์ของเขา เขาทำของเขาไปหนึ่ง

๒. เขาอยู่ในสถานะที่จำเป็นจะต้องอยู่ในสถานะนั้น เขาก็ต้องฝืนทน แล้วก็ต้องหาทางหลบหลีกไป อย่างเช่นตกนรก เราทำความผิด ทำความชั่วถึงตกนรกกันนะ แล้วยมบาลเขาทำอะไรเขาถึงตกนรกด้วยล่ะ? ยมบาลก็อยู่ในนรกนั่นล่ะ แต่เขาไม่ตกนรกนะ ยมบาลเขาไม่ตกนรก เขาอยู่ในนรกเขาไม่ได้ตกนรกนะ แต่เขาไปคุ้มไอ้พวกสัตว์นรก ถ้าเรามีความจำเป็นต้องอยู่ในสถานะแบบนั้น เราก็จะมีความจำเป็นของเรา คนเรานี้ะมันมีเวรมิกรรมนะ ในเมื่อเราอยู่ในสถานะไหน แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เราก็จะไม่เป็นไปตามเขา

ฉะนั้น เวลาโยมปฏิบัติขึ้นมา โยมปฏิบัติมาแล้ว หนึ่งชีวิตของโยม เห็นใหม่ นี่เราไม่รู้รู้และไปกับเขา ถ้าคนมีสติปัญญา เราทำผิดทำถูกเรารู้ เราทำชั่วทำดีเรารู้ ถ้าเราทำชั่วทำดีเรารู้แล้วนี่ สิ่งนี้เราจะบอกว่าที่ถามตอบมานี้มันได้ผลแล้วแหละ แต่ถ้ามันไม่เห็นกายมันเป็นที่ว่าผู้หญิงเป็นผู้ชายไม่ได้ ผู้ชายก็เป็นผู้หญิงไม่ได้ นี่ถ้าจริตเราเป็นอย่างนี้ เราจะเป็นอย่างอื่นไม่ได้หรอก ถ้าเราเป็นสถานะไหนเราก็ยอมรับความจริง เราเป็นสถานะนั้น นี่มันก็จบ มันทำได้อย่างนั้น

ฉะนั้น จิตมันใช้ปัญญาได้ มันเป็นประโยชน์ได้ เราทำของเรามา แล้วถ้าเราทำของเราไป ถ้าจิตมันมีอำนาจวาสนาไปถึงจุดนั้นได้มันก็โอเคใจ แต่ถ้าเราทำไป เราละล้าละลัง เราเลือกทางไม่ถูก เราจะเสียเวลาเรา นี่ปัญหาที่ ๒.

ปัญหาที่ ๓.

ถาม : ๓. เริ่มลองดูจิตบ้าง บ่อยครั้งจะพบว่าจิตตัวเองมันชอบไปเกาะความเศร้าหมอง รู้ว่ามันไม่ดี แต่ก็ไล่ออกไปไม่ค่อยได้ ต้องให้มันหายเอง ขอหลวงพ่อบุญช่วยไล่ความเศร้า

ตอบ : นี่ถ้าให้มันหายเอง มันเหมือนกับเวลาเราพิจารณา เวลาเราพิจารณา จิตเราสงบแล้วเราออกพิจารณา เราออกพิจารณา เช่นพิจารณาเวทนา ถ้าจิตสงบแล้ว จิตสงบแล้วจับเวทนามันจะจับของมันได้ ถ้าจิตเราไม่สงบ เราจับเวทนานะ เวทนาเป็นเรานะ เวทนาเป็นเรา เราเป็นเวทนาที่เจ็บมาก เพราะเวทนาเป็นเรา เป็นอันเดียวกัน แต่ถ้าจิตเราสงบแล้ว จิตเราสงบเห็น เวทนา เวทนามันอยู่ข้างนอก เหมือนกับเราจะจับของร้อน เราจะมีเครื่องมือไปจับ แต่ถ้าเราเอามือไปจับมันจะเจ็บ มันจะมีความร้อนมาก

ฉะนั้น ถ้าจิตมันสงบแล้ว นี่จิตสงบแล้วจับเวทนา มันพิจารณาเวทนาได้นะ เวทนานี้เราพลิกได้เลยว่าอะไรเป็นเวทนา เนื้อเป็นเวทนา หนังเป็นเวทนา กระดูกเป็นเวทนา เวทนาเป็นอะไร? เนื้อหนังมังสามันเป็นเวทนาได้หรือ? เนื้อหนังมังสามันไม่มีชีวิต มันเป็นเวทนาได้อย่างไร? อ้าว ถ้ามันไม่เป็นเวทนาได้มันเจ็บทำไม? ทำไมถึงเจ็บ อ้อ เจ็บเพราะมีงโง่โง่ ใจความไปยึดมันเอง ใจโง่นี้แหละมันทำให้เกิดเวทนา พอมันฉลาด พับ! อ้อ เราโง่เอง ก็ปล่อยเลย พอปล่อยเวทนาไปไหนล่ะ? เวทนาไปไหน? ว่างหมดเลย เวทนามันไม่มี

ฉะนั้น ถ้าจิตมีหลักแล้วมันออกพิจารณาได้ ถ้าจิตมันไม่มีหลักใช้ไหม? ฉะนั้น
 อย่างนี้คือนักรบ แต่ถ้านักหลบล่ะ? เห็นไหม เราสู้กับเวทนาไม่ได้ เราก็พุทโธ พุทโธก่อน
 พุทโธ ไม่รับรู้เวทนาเลย ดิ่งจิตมาอยู่ที่พุทโธหมดเลย อันนี้เป็นนักรบ เป็นนักหลบ หลบ
 เพื่อให้จิตมันมีหลักมีเกณฑ์ ถ้าจิตมีหลักมีเกณฑ์แล้วออกไปสู้กับมัน

ถ้าออกไปสู้กับมัน นี่เป็นมรรค แต่ถ้าเวลานักหลบมันเป็นเทคนิค มันเป็นวิธีการ
 ว่าเราจะรบหรือเราจะหลบ จะรบตลอดไปก็ไม่ได้ รบตลอดไปนะ เราไม่ได้บำรุงรักษา
 อารยพุทโธปรกณ์เลยเอาอะไรไปรบ? รบอย่างเดียวๆ แพ้สิ รบแล้วมันต้องกลับมาซ่อม
 มาแซมใช้ไหม? อารยพุทโธปรกณ์เราจะทำอย่างไรเพื่อจะออกรบอีกใช้ไหม?

ฉะนั้น เวลาเราพิจารณาไปแล้ว เราพิจารณาอย่างนั้นมันถึงเป็นมรรค แต่เวลามัน
 หลบมา เราจะกลับมาตรงปัญหาที่ว่านี้ไง นี่เวลาไล่ไปแล้วไล่มันไม่ได้ ต้องให้มันหาย
 เอง คำว่าต้องให้มันหายเอง นี่เราหลบ เราหลบนะเพราะเราสู้ไม่ไหว สติปัญญาเราไม่พอ
 ถ้าสติปัญญาเราพอจะไล่เข้าไปเลย อะไรมันเกิด อะไรมันตาย ถึงที่สุดนะธรรมะอยู่ฝาก
 ตายๆ

เพราะใครปฏิบัติก็แล้วแต่ ถึงที่สุดมันจะตายแล้ว มันจะตายแล้ว โอ๊ย ตายแล้วนะ
 ไม่ได้แล้วนะ ตายแล้วนะ โอ้โฮ ใจนี่อยู่ที่ตาตุ่มเลยนะ ใจนี่ห่อเหี่ยวเลยนะ พอใจห่อเหี่ยว
 กิเลสมันหัวเราะเยาะแล้วนะ หลอกแค่นี้ก็ได้ จิตนี้โง่งนาคูเลย พอเอาตายมาอ้างมันถอย
 กรูดๆ เลย แล้วมันก็กระต๊อบซ่า เลิกคิดว่า พຽງนี้ภาวนาใหม่ แต่ถ้ามีหลักนะ นี่เดียวจะตาย
 แล้วนะ ถ้าจะเกิด จะตายเราก็เป็นคนรู้เองว่าเราเกิด เราตาย เรามีความสุข เราก็รู้ว่าเรามี
 ความสุข เรามีความทุกข์ เราก็รู้ว่าเรามีความทุกข์

ฉะนั้น ถ้าเรารู้ว่าเรามีความสุข เรามีความทุกข์ เรารู้ว่าเราจะเกิด เราจะตาย ความ
 ตายมันจะมาหลอกเราได้อย่างไรล่ะ? ในเมื่อเรามีสติปัญญาอยู่มันจะตายได้อย่างไร? เออ
 ถ้ามันตายไม่ได้ ตายไม่ได้ก็ปฏิบัติต่อสิ เห็นไหม กิเลสมันก็หน้าเสียวเลย โอ้โฮ เอาตายไป
 หลอกมันก็ไม่ได้เว้ย เออ เอาตายไปหลอกมัน มันยังรู้ทันเลย นี่เอาตายไปหลอกมันก็
 ไม่ได้ เอาไม่มีเวลาไปหลอกมันก็ไม่ได้ เอาพຽງนี้เจ็บไข้ได้ป่วยไปหลอกมันก็ไม่ได้
 เพราะปัญญามันทัน แต่ถ้าปัญญามันไม่ทัน โอ๊ย จะตายๆ นะมันหยุดเลย

ฉะนั้น สิ่งที่เราหามอง ถ้าเรามีจุดยืนของเรา เราต่อสู้ได้ เราได้มันได้ ถ้าได้มันได้นะ เราจะบอกว่าสิ่งที่เราหามองแล้วเราจะปล่อยให้มันหายไปเอง มันเคยตัวนะ วันหลังเราจะไม่ทำอะไรเลย เวลาสิ่งใดแล้วจะให้มันเกิดเองหายเอง เกิดเองหายเอง ไม่ได้ เกิดเองหายเองมันเป็นเรื่องของมัน ไม่มีเหตุผล มันเป็นเรื่องของกิเลส แต่ถ้าเราจะสู้กับมันนะไล่เลย ไล่ไปเลย เสร้าหมอง ถ้าเราหามองมันเป็นจริง มันต้องอยู่กับเราตลอดไป นี่มันจะเสร้าตั้งแต่นี้ ฟุ้งนี่ก็จะเสร้าอย่างนี้ แล้วมะรินก็จะเสร้าอยู่อย่างนี้ ถ้ามันเสร้าอยู่อย่างนี้ เวลามันเสร้าอยู่ตรงนี้ เวลามันเสร้าหมองมันเสร้าอยู่ตรงนี้ พอมันหายไป เสร้าหมองมันหายไปไหน? ไอ้ที่ว่าเสร้าหมองมันหายไปไหน?

นี่ปัญญาไล่เข้าไปสิ พอไล่เข้าไปมันเห็นเองไง เหมือนกับเรานี้ของสกปรกแล้วเราซักเอง เห็นเอง ของสกปรกมันก็มี ซักแล้วมันก็หาย เสร้าหมองมันก็เกิดจากจิต เวลาปัญญามันไล่เข้ามาแล้ว ความมันคายตัวออกมันก็สว่างไสว มันก็จบ นี่ไล่อยู่อย่างนี้ความเสร้าหมองก็ไม่มี พอความเสร้าหมองไม่มี พอเสร้าหมองมันปล่อยความเสร้าหมอง ปล่อยทุกอย่างมันก็เป็นสมาธิ แล้วเดี๋ยวก็คิดอีก มันเร็วมาก นี่ถ้าปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาวิมุตติเป็นแบบนี้ นี่ไล่ไปเรื่อยๆ จนจิตมันมั่นคงนะ มันไล่จนเรารู้ทั้งหมด อะไรจะเกิดมานี้ไอ้ย ยิ้มเลย

“รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร”

นี่เป็นบ่วง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มันล่อจิตมาตลอดเลย พอเราไล่ไปเรื่อยๆ ไล่ไปเรื่อยๆ มันเห็น รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร พอเราพิจารณาถึงที่สุดมันขาด เห็นไหม รูป รส กลิ่น เสียงมันมาหลอกใจไม่ได้ รูป รส กลิ่น เสียงมันจะมาเป็นบ่วงไม่ได้ มันจะเป็นพวงดอกไม้ เป็นพวงดอกไม้มันก็มาล่อ มาหลอก เป็นบ่วงมันก็ระตุกกอ ถ้าเราทั้งหมดนะจบเลย นี่พอจบอย่างนี้เป็นกัลยาณปุถุชน ถ้าเป็นกัลยาณปุถุชนนะ ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ขึ้นมามันจะเป็นโสดาปัตติมรรคแล้ว ถ้าเป็นโสดาปัตติมรรคมันก้าวขึ้นไปมันจะเป็นโสดาปัตติผล

ฉะนั้น สิ่งที่เราหามองส่องใส ถ้าเราเป็นอย่างนี้ บ่วงมันก็ต้องคอยอยู่ บ่วงของมาร พวงดอกไม้แห่งมารก็ต้องคอยอยู่ มันรัคคคอยอยู่ แล้วก็ดึงอยู่ แล้วเราก็เดินตามด้อยๆ เลย ให้มันหายเอง ให้มันหายเอง เข้มแข็งขึ้นมา สัตว์อาชาไนย สัตว์อาชาไนยต้องเลือก

สัตว์อาชานในมณกินแต่ยอดหญ้า น้ำ กินแต่น้ำสะอาดบริสุทธิ์ สัตว์อาชานไม่ใช่สัตว์
ทั่วไป เรานักปฏิบัติเราจะเป็นสัตว์อาชานใน เราจะสู้กับเรา เราจะทำเพื่อประโยชน์ของ
เรา

นี่ให้รู้จักเลือก รู้จักแยกแยะ นี่คือฝึกหัดใช้ปัญญา การฝึกหัดใช้ปัญญาเราใช้ของ
เราได้ ไม่ต้องจิตสงบแล้วค่อยใช้ปัญญา แล้วเมื่อไหร่มันจะสงบล่ะ? ฝึกหัดใช้ปัญญาได้
ทุกชั้นตอน แม้แต่รักษาศีลก็ต้องใช้ปัญญา ทำสมาธิก็ต้องใช้ปัญญา แต่บอกว่าโลกีย
ปัญญาหมายความว่าปัญญาอย่างนี้เราอย่าเชื่อใจ อย่างพวกเราปฏิบัติแล้ว พอสิ่งใดเกิด
ขึ้นมาเราจะหลง เราจะเหิมเกริม บอกว่าเป็นปัญญา นี่ฆากิเลสแล้ว นั่นละมันเป็นโลกีย
ปัญญา แต่ถ้าเราทำบ่อยครั้งเข้าๆ มันจะรู้มันจะเห็นของมัน จากโลกียปัญญาจะเป็นโล
กุตตรปัญญา

โลกุตตรปัญญาคือเกิดบนสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิเกิดจากจิต จิตเวลานั้นไม่มี
สมาธิมันก็ฟุ้งซ่าน เวลาที่มีสมาธิมันทำให้จิตสงบ เห็นใหม่ สมาธิเกิดจากจิต แต่มันทำไม
ไม่อยู่กับจิตตลอดไปล่ะ? มันอยู่กับจิตตลอดไปไม่ได้ เพราะมันมีวิชา มันมีกิเลส
ค้นหาความทะยานอยากคอยจับคั่นอยู่ ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา นี่สมาธิเกิดจาก
จิต พอสมาธิเกิดจากจิต สมาธิเกิดจากจิตจิตก็สงบ จิตสงบขึ้นมา มันเกิดปัญญาขึ้นมามัน
ก็เป็นภาวนามยปัญญา ถ้าภาวนามยปัญญาไปมันก็เป็นโลกุตตรปัญญา โลกุตตรปัญญาที่
ชำระล้างกิเลส

โลกียปัญญา นี่จำธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา แล้วก็ศึกษามา
ค้นคว้ามา แล้วก็อุสู เป็นผู้วิเศษ เป็นคนรู้ คนเก่ง คนแน่ เป็นนักโต้วาที เป็นนักแก้ไขคน
อื่น แต่ไม่ได้แก้ไขตัว เห็นใหม่ นี่เป็นโลกียปัญญา แต่ถ้าเป็นโลกุตตรปัญญามันแก้ไขที่
ใจ มันทำลายในหัวใจ มันซัด มันฟอกใจ อันนี้เป็นโลกุตตรปัญญา มันชำระล้างกิเลสใน
ปัญญาอย่างนี้ถึงเป็นมรรค ถ้าปัญญามรรคเกิดขึ้นมามันจะเป็นประโยชน์กับเรา

เราพูดเพราะว่า เขาบอกว่าเวลาเศร้าหมองเกิดขึ้นมา แล้วผมก็ปล่อยให้มันหายไป
เอง ผมไม่ได้สู้มันใจ ต้องสู้ เราเป็นนักรบไม่ใช่หนักหลบนะ ความเศร้าหมอง ความพองใส
ทำให้เกิดขึ้นมา แล้วปฏิบัติไป ปฏิบัติของเราไป ต่อสู้ไป เพราะนี่เขาบอกว่ามาจากไกล
มาก แล้วอยากเชื่อมรรคเชื่อผลนะ แล้วเราปฏิบัติไป ปฏิบัติไป แล้วเราทำของเราขึ้นมา
เราจะเป็นชาวพุทธโดยเนื้อแท้

ในปัจจุบันนี้เขาบอกเลยศาสนาพุทธต้องฟื้นฟูนะ ตอนนีศาสนาพุทธเสื่อมมากเลยต้องฟื้นฟู เราไม่รู้ไปฟื้นฟูกันที่ไหนนะ แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฟื้นฟูกันที่หัวใจ ถ้าใจใครเป็นพุทธะ ใจใครเป็นธรรมะ สังฆะ ใจนั้นจะประเสริฐ ถ้าใจนั้นจะประเสริฐจะเป็นศาสนทายาท ศาสนทายาทจะเป็นผู้จรโลงธรรมะนี้ไว้ แล้วจากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง เพื่อประโยชน์กับชาวพุทธ เขาจะฟื้นฟูศาสนา กัน เราจะฟื้นฟูใจเพื่อให้ใจเป็นธรรม เอวัง